

Učebné osnovy

Vzdelávacia oblasť	Človek a spoločnosť
Názov predmetu	Dejepis
Stupeň vzdelania	ISCED 2- nižšie sekundárne
Ročník	ôsmy
Časový rozsah vyučovania	66 hodín/2 hodiny týždenne
Vyučovací jazyk	Slovenský jazyk
Poznámka	Povinný predmet
Dátum poslednej zmeny	7. júl 2011
Vypracovala	Mgr. Zuzana Skrúcaná

1. Charakteristika predmetu

Dejepis spolu s humánnou zložkou zemepisu a občianskou výchovou tvorí vzdelávaciu oblasť spoločenskovedných predmetov. Predstavuje jeden z významných prostriedkov procesu humanizácie žiakov.

V jeho priebehu si žiaci postupne osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania na základe oboznamovania sa s vývojom ľudskej spoločnosti najmä z hľadiska aspektu konajúcich osôb, či skupín ľudí a tiež prostredníctvom pohľadov na dôležité formy života spoločnosti v jednotlivých historických obdobiach.

Hlavnou funkciou dejepisu je kultivovanie historického vedomia žiaka a uchovanie kontinuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historickej skúsenosti či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej alebo svetovej perspektívy. Súčasťou je poznávanie historických udalostí, dejov, javov a procesov v priestore a čase, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej spoločnosti a premietli sa do obrazu prítomnosti.

Kladie dôraz na dejiny národa od príchodu Slovanov po obdobie začiatkových etáp Habsburskej monarchie v prepojení s regionálnymi a uhorskými dejinami. V celosvetovom kontexte sú sprístupňované dejiny v súvislosti s objavovaním nových kontinentov.

Takto vedie žiakov k úcte k vlastnému národu, k rozvíjaniu vlastenectva ako súčasť kultivovania ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i úcta k iným národom a etnikám, rovnako tak rešpektovanie kultúrnych a iných odlišností, ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenských. Prispieva tak k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti, vedie aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

2. Ciele predmetu

Za základnú cieľovú kategóriu výučby dejepisu považujeme tvorbu študijných predmetových, medzipredmetových kompetencií – spôsobilostí, schopností využívať kvalitu získaných znalostí v rôznych poznávacích i praktických situáciách, ktoré umožnia žiakom, aby nepristupovali k histórii len ako k uzavretej minulosti, ale aj k rozvíjaniu celej škály kompetencií (spôsobilostí), klásť si v aktívnej činnosti kognitívne rôznorodé otázky, pomocou ktorých sa cez kategóriu prítomnosti pýtajú na minulosť a vytvárajú si tak postupne vlastný názor vo vzťahu k budúcnosti.

Je nevyhnutné aplikovať prístupy, ktoré kladú dôraz na aktívne učenie v interakcii s učiteľom a spolužiakmi v kooperatívnom učení. Integrálnou súčasťou výučby musí byť aktívne využívanie prvkov IKT a didaktických pomôcok, ktoré vedú k úspešnému zvládnutiu

obsahovej stránky predmetu a rozvíjania predmetových kompetencií žiakov len cez aktívnu spoluúčasť žiaka vo vyučovacom procese.

Kompetencie

Kognitívne spôsobilosti

Žiaci si kladú otázky:

- použijú ich na osvojovanie daných významov, ktoré súvisia s riešením základných operácií:

s historickým časom

- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti chronologicky a synchronne

- rozpoznať postupne nerovnomernosť historického vývoja

- využívať medzníky ako prostriedok orientácie v minulosti

s historickým priestorom

- rozlišovať miestny, regionálny, národný, globálny historický priestor

- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti priestorovo

s historickými faktami, udalosťami, javmi a procesmi a ich hodnotiacim posudzovaním

- vymedziť jednotlivú historickú udalosť, jav, proces, osobnosť

- popísať jednotlivé historické udalosti, javy, procesy, osobnosti na základe určujúcich znakov

- skúmať konanie ľudí v daných podmienkach a vysvetľovať ho

- určiť príčiny jednotlivých historických udalostí, javov, procesov

- vymedziť dôsledky jednotlivých historických udalostí, javov, procesov

- rozpoznať charakteristické znaky jednotlivých historických období

- rozpoznať základné faktory, ktoré ovplyvňovali historický vývoj

- aplikujú ich v nových situáciách, v „skúmateľských“ postojoch a pracovných postupoch pri vyšetrovaní, pátraní v školských historických písomných, obrazových, grafických a hmotných prameňoch - stopách po minulosti

- pri vymedzovaní predmetu skúmania

- pri vytvorení plánu skúmania

- pri komunikácii v tíme o výsledkoch skúmania

- pri vytvorení záznamu zo skúmania

pri vyhľadávaní relevantných informácií

- z rôznych zdrojov – textov verbálnych, obrazových, grafických, i z textov kombinovaných

- z učebníc, cvičebníc, pracovných zošitov, slovníka cudzích slov, atlasov, novín, časopisov, webových stránok

- z populárno-vedeckej literatúry a historickej beletrie

pri využívaní týchto informácií a verifikovaní ich hodnoty

- vyberaní, organizovaní, porovnávaní, rozlišovaní, zaraďovaní informácií a kritickým zhodnotením rôznych zdrojov informácií

pri štruktúrovaní výsledkov, výstupov a potvrdení vybraného postupu zoradení výsledkov

- rozpoznaní podstatného od nepodstatného

- integrovaní výsledkov do chronologického a historického rámca

- vyhodnocovaní správnosti postupu

- tvorbe súboru vlastných prác

Uvedený komplex študijných (predmetových) kompetencií (spôsobilostí) sa spresňuje, konkretizuje v učebných požiadavkách v jednotlivých tematických celkoch

učebného obsahu v podobe systematizovaného výkonového štandardu.

Afektívne spôsobilosti

- Sformulovať vlastné hodnotenie historického prameňa, podložiť svoje stanovisko argumentmi
- Zaujať postoj k vecnému textu
- Sformulovať vlastné hodnotenie textu a podložiť svoje stanovisko argumentmi.

Konatívne spôsobilosti

- Reprodukovať vecný text (doslovne, podrobne, stručne)
- Vyhľadať kľúčové slová v text
- Napísať poznámky z prečítaného textu
- Využívať vyššie myšlienkové operácie pri získavaní a fixovaní vedomostí a zručností

Komunikačné spôsobilosti

- Adekvátne komunikovať a prezentovať predkladaný historický materiál
- Vedieť primerane komunikovať s členmi skupiny pri činnostiach vyžadujúcich kooperáciu a rozvíjať tak nielen kognitívnu stránku osobnosti ale aj sociálne zručnosti.

Učebné spôsobilosti

- Zapamätať si potrebné fakty a definície a preukázať ich znalosť
- Vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi
- Na základe indukcie a zovšeobecnenia odvodiť charakteristiky a definície nových javov
- Usporiadať známe javy do tried a systémov
- Orientovať sa v školskej a verejnej knižnici
- Vedieť získať informácie z rôznych zdrojov a internetu

Interpersonálne spôsobilosti

- Spôsobilosť akceptovať skupinové hodnoty
- Schopnosť tolerovať odlišnosti jednotlivcov
- Schopnosť kooperácie
- Schopnosť empatie

Postojové spôsobilosti

- Vytvárať si vlastný hodnotový systém
- Vytvárať si pozitívny vzťah k vlastnému národu
- Uvedomovať si svoju národnú identitu

Základné všeobecné kompetencie žiaka ako sú kompetencie kognitívne, komunikačné, interpersonálne a intrapersonálne sú rozvíjané na každej vyučovacej hodine používaním vhodných foriem a inovatívnych metód vyučovania. Naďalej sa kladie dôraz na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti žiakov.

3. Stratégia vyučovania

Stratégiou vyučovania chceme dosiahnuť, aby zvolené metódy, formy a prostriedky rozvíjali v žiakoch národnú hrdosť a pozitívny vzťah k historickému kontextu. Zároveň aby žiakov viedli k osvojovaniu si základných vedomostí, postojov a názorov, aby rozvíjali ich komunikatívne schopnosti a návyky tak, aby vedeli primerane reagovať v rôznych situáciách, aby nadobudli sebavedomie pri vystupovaní na verejnosti, nadobudli estetické cítenie, uvedomili si podstatu ľudských hodnôt a vyjadrili svoje hodnotenie s využitím vhodných argumentov.

Metódy

- Situačná metóda
- Riadený rozhovor, diskusia
- Skupinová práca
- Samostatná práca
- Problémové metódy, heuristická metóda
- Fixačné metódy
- Motivačné metódy
- Práca s knihou a odborným textom

Formy

- Vyučovacia hodina klasického typu
- Projektové vyučovanie
- Skupinové vyučovanie
- Exkurzia
- Beseda

Vyučovacie postupy

Využiť metodické postupy pre vyučovanie jednotlivých tematických celkov počas osvojovania si učiva, aktualizácie osvojeného učiva, kontroly a hodnotenia.

4. Obsah predmetu

Tematické celky:

- 1. Habsburská monarchia / 10 hod./*
- 2. Európa na ceste k moderným národom / 20 hod/*
- 3. Moderný slovenský národ / 18 hod/*
- 4. Rakúsko – Uhorsko / 18 hod/*

5. Kritéria hodnotenia žiakov

Predmet sa klasifikuje podľa Metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov základných škôl.

Skúšanie písomnou alebo ústnou formou individuálne alebo skupinovo či frontálne, vždy z poslednej látky a predchádzajúcich dvoch látok z dôvodu nadväznosti. Súčasťou hodnotenia sú aj miniprojekty, v ktorých je dôležitá grafická, estetická aj obsahová stránka problematiky, ale aj ich záverečné odprezentovanie.

K žiakom so ŠVVP a poruchami učenia pristupovať podľa individuálnych potrieb.

Jednotlivým žiakom dať priestor na sebareflexiu a sebahodnotenie ich výkonov a osobnostných pokrokov.

Otázky a úlohy, využívané na preverovanie vedomostí môžu byť:

- faktorgrafické a terminologické – čo, kde a kedy sa stalo, udialo, kto, čo kedy urobil.....
- analyticko-syntetické – zamerané na stupeň pochopenia udalosti a procesov
- interpretačné – sú zamerané na analýzu, syntézu, interpretáciu a hodnotenie historických udalostí a procesov na základe prameňov a historickej literatúry

Pri preverovaní vedomostí a zručností sa dbá na pozitívnu atmosféru a spravodlivé ohodnotenie úrovne nadobudnutých spôsobilostí.

5.1 Metódy hodnotenia

- Ústna skúška
- Písomná skúška
- Hodnotenie pracovnej aktivity, súvislého prejavu, výkonu žiaka
- Slovné hodnotenie
- Priebežné hodnotenie čiastkových úspechov žiaka (kombinované hodnotenie)

5.2 Prostriedky hodnotenia

- Rozbor žiackych prác
- Rozhovor
- Skúšanie
- Analýza výstupu projektu
- Písomné testy

5.3 Kritériá hodnotenia vo vzťahu k výkonovým štandardom

- Žiak vypracuje projekty na základe zadania učiteľa s využitím viacerých zdrojov rôzneho charakteru – internet, encyklopédie, odborná literatúra a iné
- Žiak bude skúšaný ústnou a písomnou formou počas tematického celku alebo v jeho závere.

Klasifikačná stupnica:

100% - 91% = 1; 90% - 76% = 2; 75% - 55% = 3; 54% - 35% = 4; 34% - 0% = 5

Odborná literatúra

Kováč, D. a kol.: Na prahu moderného sveta, Orbis Pictus Istropolitana, BA 2006

Kováč, D. a kol.: Slovensko na prahu nového veku, Orbis Pictus Istropolitana, BA 2000

Mandelová, H. a kol.: Dejepisný atlas – stredovek, novovek, VKÚ Harmanec

Ďalšie zdroje: odborné publikácie, internet

Didaktická technika

- PC, dataprojektor
- DVD – prehrávač
- Video
- Interaktívna tabuľa

Materiálne výučbové prostriedky (učebné pomôcky)

- Historické mapy
- Štandardizované testy
- Historické pramene

Ďalšie zdroje

- Internet, web-stránky, www.zborovna.sk, prezentácie
- Noviny, časopisy
- Knižnica

ŠTANDARDY

<i>Tematický celok</i>	<i>Obsahový štandard</i>	<i>Výkonový štandard</i>	<i>Prierezové témy</i>
	<i>Pojmy</i>		
<u>Habsburská monarchia</u>	<ul style="list-style-type: none"> - Moháč - Turci - Bratislava – centrum uhorského kráľovstva - zrúcaniny hradov (regionálne dejiny) - Mária Terézia - Jozef II. - Matej Bell - A. F. Kollár - reformy 	<p>Žiak vie opísať moháčsku bitku a jej dôsledky, objasniť postavenie Slovenska v Habsburskej monarchii</p> <p>Vie charakterizovať postavenie Slovenska v susedstve Osmanskej ríše</p> <p>Musí vedieť uviesť príčiny a dôsledky protihabsburských povstaní v Uhorsku</p> <p>Žiak vie zostaviť obrazový materiál o Bratislave ako hlavnom a korunovačnom meste Uhorska</p> <p>V regionálnom kontexte musí poznať miesta, ktoré boli zasiahnuté tureckými výpravami, ukázať ich smerovanie a presné miesto na historickej mape.</p> <p>Musí vedieť zhodnotiť význam reforiem Márie Terézie a Jozefa II. a charakterizovať osvietenský absolutizmus</p> <p>Vie prezentovať významné slovenské osobnosti napísaním krátkej práce alebo v PowerPoint</p>	<p>MUV</p> <p>OSR</p> <p>ENV</p> <p>MDV</p> <p>RLK</p> <p>TBZ</p>
<u>Európa na ceste k moderným národom</u>	<ul style="list-style-type: none"> - encyklopédia - občan, revolúcia - Napoleon - národný štát (Nemecko, Taliansko, Rusko) - priemyselná revolúcia - továreň - robotník, podnikateľ - kolonizácia - veľmoci - rozdelenie sveta 	<p>Žiak je schopný na časovej osi vyznačiť obdobie 18. až 20. storočia a zapísať najvýznamnejšie udalosti</p> <p>Vie prečítať a kriticky zhodnotiť historický prameň z uvedeného obdobia.</p> <p>Vie analyzovať myšlienkový smer vyzdvihujúci rozum a kriticky zhodnotiť dovtedajšie ľudské poznanie.</p> <p>Musí vedieť zdôvodniť úlohu občana na politickej scéne</p> <p>Musí vedieť vysvetliť význam Občianskeho zákonníka</p> <p>Vie kriticky posúdiť príčiny a dôsledky francúzskej revolúcie, a tiež analyzovať príčiny a dôsledky vzniku cisárstva vo Francúzsku.</p> <p>Musí vedieť na historickej mape vyhľadať a opísať politickú mapu Európy po Viedenskom kongrese</p>	<p>MUV</p> <p>ENV</p> <p>OSR</p> <p>MDV</p>

		<p>Žiak musí poznať osobnosť Napoleona a dôsledky jeho vojnovnej politiky v európskom u slovenskom kontexte.</p> <p>Žiak analyzuje príčiny a zdôvodní význam zjednotenia Talianska a Nemecka.</p> <p>Žiak musí poznať zmeny, ktoré ovplyvnili život obyvateľov Ruska a prístup sveta voči tejto krajine po zavedení reforiem.</p> <p>Vie pochopiť proces formovania moderných národov a vymenovať ich znaky</p> <p>Musí identifikovať znaky priemyselnej revolúcie a jej vplyv na modernizáciu a vznik nových tried</p> <p>Vie porovnať výrobu tovaru v manufaktúre a v továrni a opísať rozdiel.</p> <p>Porovnáva dopravné prostriedky parník a moderné lode, konský záprah a železnice a automobil</p> <p>Musí vedieť opísať a vysvetliť postavenie menších národov v Uhorsku (Rumunov, Chorvátov, Slovákov) a ich boj za národnú slobodu</p> <p>Žiak musí vedieť ako prebiehal kolonializačný proces, ktoré krajiny patrili medzi svetové mocnosti, ako sa menil charakter sveta po kolonializácii.</p> <p>Žiak musí vedieť, aké spojenectvá boli vytvorené pred I. svetovou vojnou a čo to pre jednotlivé krajiny znamenalo.</p>	
<p><u>Moderný slovenský národ</u></p>	<p>- národné hnutia - spisovný jazyk - politické programy - 3generácie vzdelancov (Bernolák, Kollár, Štúr) - revolučný rok 1848/1849 - SNR - dobrovoľnícke výpravy</p>	<p>Žiak vie kriticky posúdiť a zhodnotiť činnosť slovenských národných vzdelancov (aj vzhľadom na obdobie, v ktorom žili)</p> <p>Žiak pozná okolnosti kodifikácie spisovného slovenského jazyka, osobnosti, ktoré sa s týmto procesom spájajú, rok kodifikácie a spoločenskú a politickú situáciu, v ktorej bol tento proces realizovaný.</p> <p>Žiak vie analyzovať a zaujať kritický postoj k spoločenskej i politickej situácii tohto historického obdobia</p>	<p>OSR MUV ENV</p>

		<p><i>Vie analyzovať a zhodnotiť revolučný rok 1848/49 v európskom i slovenskom kontexte.</i></p> <p><i>Vie analyzovať politický program Slovákov – Žiadosti slovenského národa a vysvetliť príčiny týchto požiadaviek</i></p> <p><i>Vie opísať dobrovoľnícke výpravy a posúdiť ich význam a význam SNR</i></p> <p><i>Na historickej mape vie ukázať vypuknutie a priebeh dobrovoľníckych výprav.</i></p> <p><i>Žiak musí poznať význam Myjavy a myjavských kopaníc na začiatku činnosti slovenského národného hnutia.</i></p> <p><i>Žiak vie analyzovať požiadavky v dokumente Memorandum národa slovenského, vie, kde a kedy bolo podpísané a aký bol jeho význam.</i></p> <p><i>Žiak vie opísať význam mesta Martin v čase národného obrodzenia a pozná osobnosti, ktoré sa s ním spájajú.</i></p>	
<p><u>Rakúsko - Uhorsko</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - dualizmus - modernizácia - industrializácia - maďarizácia - slovenská otázka - vyst'ahovalectvo - mesto a vidiek 	<p><i>Žiak vie opísať vznik Rakúsko – Uhorska, okolnosti, za akých vznikalo a čo znamenala táto zmena pre obe krajiny. Vie definovať pojem dualizmus a jeho špecifiká.</i></p> <p><i>Vie špecifikovať postavenie Slovákov v R –U a porovnať ho s postavením Čechov.</i></p> <p><i>Vie definovať pojem modernizácia a industrializácia, odkiaľ sa šírila a ako sa prejavovala v každodennom živote, ako ovplyvnila charakter krajín, v ktorých sa tento proces uskutočnil</i></p> <p><i>Vie zaujať kritický postoj k maďarizácii, aké udalosti sa s ňou spájajú, ako sa konkrétne prejavila v živote Slovákov. Vie kriticky zhodnotiť postoj iných národov.</i></p> <p><i>Vie kriticky zdôvodniť príčiny a dôsledky vyst'ahovalectva Slovákov, pozná miesta, kde Slováci odchádzali a prínos vyst'ahovalectva.</i></p> <p><i>Žiak vie graficky zdokumentovať regióny, z ktorých najviac ľudí</i></p>	<p>MUV OSR ENV</p>

		<i>emigrovalo. Žiak vie kriticky porovnať život v meste a na dedine, opísať jeho pozitívne a negatívne stránky z hľadiska vtedajšej i dnešnej situácie.</i>	
--	--	---	--

REGIONÁLNE DEJINY (RD)

Tematický celok	Obsahový štandard
<i>Habsburská monarchia</i>	Zrúcaniny hradov a dôsledky tureckých výprav pre ich existenciu

Použité skratky:

Multikultúrna výchova – MUV

Mediálna výchova – MDV

Osobnostný a sociálny rozvoj – OSR

Environmentálna výchova – ENV

Dopravná výchova – DOV

Ochrana života a zdravia – OZO

Tvorba projektu a prezentačné zručnosti – TBZ

Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra - RLK

PRIEREZOVÉ TÉMY :

Enviromentálna výchova

V rámci regionálnych dejín si žiaci všimnú zmeny, ktoré spôsobila príroda alebo človek počas historického vývoja v meste, vypracujú záver, ktorý zachytí možnosti iných postupov, aby sa zachovalo čo najviac kultúrneho a prírodného dedičstva. V rámci záverečného projektu vypracujú stručný návrh, ako by prispeli k zachovaniu niektorých kultúrnych či prírodných pamiatok v regionálnom alebo celoslovenskom kontexte. Enviromentálna výchova v dejepise vedie k ochrane archeologických a iných lokalít, na ktorých sa nachádzajú historické pamiatky, význam a účel ochrany a zveľad'ovania prírodného a kultúrneho dedičstva

Mediálna výchova

Mediálna výchova je súčasťou viacerých vyučovacích hodín, počas školského roka sa tieto zručnosti a správny kritický postoj formuje priebežne, nakoľko žiaci dostávajú zadania, v ktorých sa vyžaduje ich samostatná práca a orientovanie sa v sieti informačných zdrojov. Takisto sú zadávané úlohy, ktoré vedú k správne rozlišovaniu negatívnych a pozitívnych stránok mediálnej informovanosti.

Ide tu tiež o sprostredkovanie informácií stredovekých a novovekých pamiatok na území Slovenskej republiky, o múzeách a iných kultúrnych zariadeniach, v ktorých sa žiaci zoznámia s archeologickými nálezmi

Multikultúrna výchova

Formovať v žiakoch historické vedomie aj na základe poznávania kultúrnych prvkov Veľkej Moravy, poukázať na zachovávanie veľkomoravskej tradície v našom historickom kontexte i v kontexte iných slovanských národov. Viest' žiakov k skúmaniu kultúrneho odkazu krajín

pri zámorských objavoch, poznať odlišnosti v orientálnej a európskej kultúre, naučiť ich odlišovať spoločné a rozdielne a hľadať v kultúrach iných národov pekné prvky. Formovať národnú hrdosť na kultúrnom pozadí slovenského národa.

Multikultúrna výchova vedie k akceptácii kultúrnej a inej rôznorodosti, k tolerancii a medzikultúrnemu porozumeniu. Výchova k empatii, na základe informácii o stredoveku a novoveku žiaci lepšie pochopia multietnickosť a kultúrne dedičstvo jednotlivých národov.

Osobnostný a sociálny rozvoj - dôraz sa kladie na kooperatívne učenie, pri získavaní informácií sa kladie dôraz na problémové úlohy, pri ktorých je od žiaka vyžadované odprezentovanie a zargumentovanie vlastných postojov a názorov. Žiak je vedený ku kritickému hodnoteniu seba i spolužiakov

Tvorba projektu a prezentačné zručnosti - žiaci si dopĺňajú vedomosti na základe vlastného získavania informácií a ich následného prezentovania spolužiakom. Sú im zadávané problémové úlohy, ktorých riešenie závisí od preverenia pravdivosti a vyriešenia hypotetického problému. Pri vypracúvaní projektu budú overené ich nadobudnuté spôsobilosti, čo sa týka výberu a spracovania informácií aj ich záverečného prezentovania s nevyhnutnosťou využitia IKT.

Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra vedie žiakov k vedomiu príslušnosti k svojmu regiónu, učia sa poznávať a vážiť si jeho osobitosti a vedieť ich sprostredkovať ľuďom, ktorí na tomto území nežijú.